

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДОБУТТЯ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Любченко Олександр Олексійович,
аспірант
Київський національний економічний
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Відповідно до ст. 26 Конституції України іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом [1].

Згідно із ч. 2 ст. 75 Закону України «Про вищу освіту» одним із основних напрямів міжнародного співробітництва закладів вищої освіти є надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні, а відповідно до ч. 2 ст. 76 Закону України «Про вищу освіту» одними із основних напрямів зовнішньоекономічної діяльності закладу вищої освіти є організація підготовки осіб з числа іноземних громадян до вступу у заклади вищої освіти України та провадження освітньої діяльності, пов'язаної з навчанням іноземних студентів за акредитованими освітніми програмами, а також підготовка наукових кадрів для іноземних держав [2].

Наказом Міністерства освіти і науки України «Деякі питання організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства» від 01 листопада 2013 року № 1541 був затверджений Порядок організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства (далі – Порядок) [3]. Цим же наказом був затверджений Порядок видачі іноземцям та особам без громадянства запрошень на навчання (стажування) в Україні та їх реєстрації.

Порядок визначає особливості організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства (далі – іноземці) у закладах освіти незалежно від їх підпорядкування та форми власності, які надають освітні послуги іноземцям на підставі ліцензії на провадження освітньої діяльності, отриманої в установленому порядку. Слід зазначити, що дія Порядку не поширюється на іноземців, які постійно проживають в Україні на законних підставах, осіб, яким надано

статус біженця в Україні, та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту [3].

Навчання іноземців здійснюється за очною (денною), заочною та дистанційною формами здобуття освіти. Навчання за дистанційною формою здобуття освіти здійснюється у випадках, передбачених законодавством, за винятком навчання за спеціальностями галузі знань «Охорона здоров'я» [3].

Важливими є питання організації набору іноземців для навчання в закладах вищої освіти України.

Так, організацію набору на навчання іноземців здійснюють: 1) заклади освіти (при цьому заклади освіти можуть залучати суб'єктів господарювання (резидентів та нерезидентів) на підставі укладених із закладами освіти договорів щодо надання послуг з набору іноземців як кандидатів на навчання); 2) уповноважене Міністерством освіти і науки України державне підприємство. Таким підприємством є Державне підприємство «Український державний центр міжнародної освіти» [3].

Прийом іноземців на навчання проводиться до закладів вищої освіти на акредитовані освітні програми. Прийом/зарахування іноземців на навчання для здобуття вищої освіти на відповідному рівні вищої освіти здійснюється за результатами вступних іспитів і на підставі академічних прав на продовження навчання, що надаються документом про здобутий рівень освіти в країні його походження, та врахування балів успішності, які дають право для продовження навчання на наступному рівні вищої освіти відповідно до законодавства країни, що видала документ про здобутий рівень освіти [3].

Вимоги закладу освіти щодо відповідності вступників з-поміж іноземців умовам прийому на відповідні рівні вищої освіти зазначаються у правилах прийому до закладу освіти та оприлюднюються на офіційному вебсайті закладу освіти. Строки подання, розгляду/оцінювання документів, проведення вступних випробувань та зарахування іноземців встановлюються правилами прийому до закладу вищої освіти. Накази про зарахування іноземців на навчання видаються керівником закладу освіти на підставі рішення приймальної комісії. Накази про зарахування на навчання з додатками до них формуються в Єдиній державній електронній базі з питань освіти [3].

Важливу роль в прийнятті іноземців на навчання до закладів вищої освіти в Україні відіграють підготовчі факультети, відділення (підрозділи).

Зарахування іноземців за навчальними програмами підготовчих факультетів, відділень (підрозділів) з вивчення державної мови та/або мови навчання здійснюється за умови наявності у них повної загальної середньої освіти, отриманої за межами України. Навчання іноземців на

підготовчих факультетах, відділеннях (підрозділах) в Україні здійснюється за денною формою згідно з навчальними програмами, розробленими закладами освіти. Після успішного закінчення підготовчого факультету, відділення (підрозділу) іноземець отримує свідоцтво про закінчення підготовчого факультету, відділення (підрозділу) для іноземців та осіб без громадянства [3].

Прийом іноземців на навчання за міжнародними договорами України та державними програмами здійснюється на підставі направлення Міністерством освіти і науки України у порядку, передбаченому цими договорами та програмами. Якщо іноземці, які навчатимуться за міжнародними договорами та державними програмами, потребують мовної підготовки для здобуття відповідного ступеня вищої/післядипломної освіти, вони зараховуються на підготовчі факультети, відділення (підрозділи) закладів освіти відповідно до листів-направлень Міністерства освіти і науки України. Навчання на підготовчому факультеті, відділенні (підрозділі) здійснюється за договором, укладеним іноземцем з закладом освіти. Зарахованим на навчання заочною (денною) формою іноземцям видається студентський квиток державного зразка [3].

Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення іноземців здійснюються в порядку, як для громадян України, на підставі наказу закладу освіти [3].

Одним із важливих критеріїв ефективності навчання іноземців в Україні є надійність джерел фінансування такого навчання.

Оплата освітніх послуг, що надаються закладами освіти іноземцям, здійснюється за договорами (контрактами) за кошти фізичних або юридичних осіб, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України або договорами між закладами вищої освіти про міжнародну академічну мобільність. У разі зарахування на навчання неповнолітніх осіб договори (контракти) укладають їх батьки або законні представники [3].

Документи про освіту зарахованих на навчання іноземців, видані закладами освіти інших держав, проходять процедуру визнання в Україні відповідно до законодавства. Ця вимога не поширюється на документи іноземців, які навчаються за програмами академічної мобільності та стажування, за якими не передбачено присвоєння відповідних кваліфікацій/наукових ступенів [3].

Важливим є те, що заклади освіти, які надають освітні послуги іноземцям, мають забезпечувати своєчасне подання документів до територіальних органів чи підрозділів Державної міграційної служби України для оформлення зарахованим на навчання іноземцям в установленому законодавством порядку посвідок на тимчасове проживання на період навчання. Про іноземців, яких відраховано з

закладу освіти відповідно до статті 46 Закону України «Про вищу освіту», а також про іноземців, які без поважних причин припинили навчання або зникли з місця проживання, заклад освіти, що надає освітні послуги такому іноземцю, зобов'язаний повідомити територіальний орган чи підрозділ Державної міграційної служби України за місцем проживання іноземця [3].

У процесах навчання іноземців в Україні важливу роль відіграє Державне підприємство «Український державний центр міжнародної освіти».

Так, заклад освіти має інформувати Державне підприємство «Український державний центр міжнародної освіти» про іноземців, які прибули для здобуття відповідного ступеня фахової передвищої, вищої, післядипломної освіти (підвищення кваліфікації, стажування), навчання в аспірантурі, докторантурі, клінічній ординатурі, лікарській резидентурі, на підготовчому факультеті, відділенні (у підрозділі), за програмами академічної мобільності та/або з вивчення державної мови та/або мови навчання. Заклад освіти інформує зазначене державне підприємство про відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення іноземців. Державне підприємство в строки, які встановлюються Міністерством освіти і науки України, узагальнює подану закладами освіти інформацію щодо надання ними освітніх послуг іноземцям та надсилає до цього міністерства для здійснення моніторингу [3].

Література:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Деякі питання організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства : наказ Міністерства освіти і науки України від 01 листопада 2013 року № 1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2004-13#Text>